

Європейський інформаційно-дослідницький центр

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОГРАМА РАДА

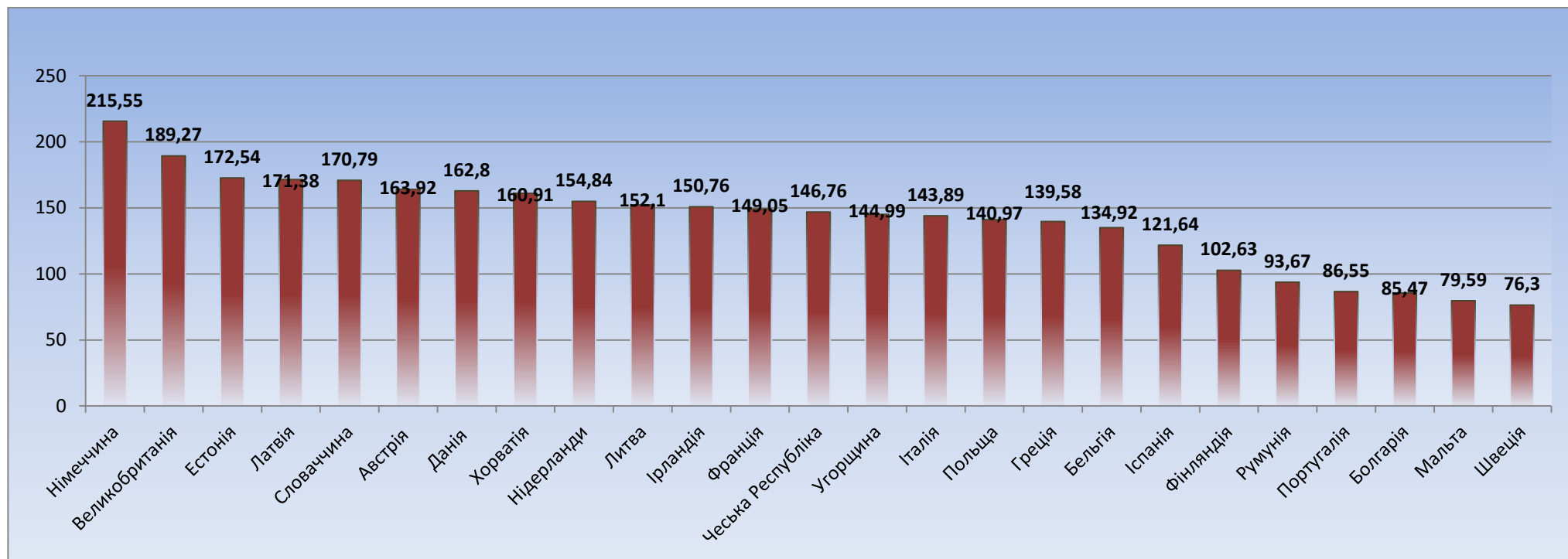
ЛАБОРАТОРІЯ
ЗАКОНОДАВЧИХ
ІНІЦІАТИВ
www.cerbrwef.org.ua

**Тарифи на газ, електроенергію, водопостачання і водовідведення, тепlopостачання в країнах ЄС.
Норми споживання та фактичне споживання на одну особу комунальних послуг. Система дотацій для незаможних громадян**

Інформаційна довідка, підготовлена
Європейським інформаційно-дослідницьким центром
на запит народного депутата України

В країнах Європейського Союзу досить давно відбувся процес демонополізації ринку комунальних послуг, що дало можливість розвитку конкуренції в цій сфері.

Рис.1. Щомісячна плата за квартиру 85 м² (електрика, опалення, вода, відходи), EUR

Джерело: графік побудований на основі даних Numbeo¹

Однією із загальноєвропейських особливостей функціонування ринку комунальних послуг є те, що громадяни мають можливість вибирати собі постачальників, наприклад, електроенергії чи води, в залежності від їхньої цінової політики. В більшості країн ЄС відсутні окремі рахунки за гарячу воду, тобто в кожному будинку або квартирі встановлений бойлер, що працює найчастіше на електриці, таким чином жителі доплачують за

¹ Prices by Country of Basic (Electricity, Heating, Water, Garbage) for 85m2 Apartment (Utilities (Monthly)) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.numbeo.com/cost-of-living/prices_by_country.jsp?displayCurrency=EUR&itemId=30.

електроенергію. Також існує варіант встановлення загального бойлера для багатоквартирного будинку. В Польщі практикують встановлення, крім бойлерів, газових котлів. За використання води європейці платять двічі, тобто за холодну воду, за лічильником, та за стоки (вода, що надійшла до квартири, автоматично вважається використаною)².

Таблиця 1

Тарифи на газ, електроенергію в країнах ЄС

Країна	Середня вартість газу, EUR за ГДж 2015 рік ³		Середня вартість електроенергії, EUR за кВт-год, 2015 рік ⁴	
	Промислові споживачі, середнього розміру	Домогосподарства середнього розміру	Промислові споживачі, середнього розміру	Домогосподарство середнього розміру
Бельгія	10,71	16,23	0,0898	0,2126
Болгарія	9,8936	13,258	0,0682	0,0942
Чехія	8,9999	15,9493	0,0761	0,1273
Данія	9,5948	22,2915	0,0609	0,3068
Німеччина	12,16	18,78	0,0809	0,2951
Естонія	9,94	12,67	0,0755	0,1302
Ірландія	10,81	18,7	0,1294	0,2426
Греція	13,27	18,92	0,1037	0,1767
Іспанія	10,65	20,32	0,1116	0,2309
Франція	11,03	19,46	0,0757	0,1624
Хорватія	12,6945	13,1265	0,0869	0,1317

² Сєдих Г. Тарифи ЖКГ у різних країнах світу [Електронний ресурс] / Ганна Сєдих – Режим доступу до ресурсу: <http://www.cre8tivez.org/nedvijimost/tarifi-zhkg-u-riznih-krayinah-svitu/>.

³ Gas prices by type of user [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=ten00118&language=en>

⁴ Electricity prices by type of user [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&pcode=ten00117&language=en>

Італія	10,53	21,27	0,0943	0,245
Латвія	9,9393	13,77	0,091	0,1635
Литва	12,2335	11,75	0,0818	0,1256
Люксембург	14,05	13,77	0,0842	0,1767
Угорщина	10,9417	9,8029	0,0778	0,1127
Нідерланди	8,43	21,23	0,0721	0,1957
Австрія	9,7	20,28	0,0731	0,2009
Польща	10,0622	13,9067	0,0833	0,1444
Португалія	11,46	27,11	0,0989	0,2279
Румунія	5,7502	8,6513	0,0707	0,1303
Словенія	12,38	17,48	0,0714	0,1589
Словаччина	9,88	13,78	0,1081	0,1506
Фінляндія	10,6	:	0,0637	0,1552
Швеція	12,7947	31,4312	0,0617	0,1851
Великобританія	9,3555	17,6453	0,1435	0,2125
Ліхтенштейн	:	25,3644	0,1426	0,1841
Норвегія	:	:	0,0612	0,1614
Молдова	:	8,8964	0,0707	0,0819

Джерело: Eurostat

На всі види комунальних послуг встановлюються лічильники та регулятори у випадку опалення. Центральне опалення, наприклад, в Польщі практично відсутнє, зустрічається тільки в багатоквартирних будинках. У Франції та Німеччині централізованого міського опалення немає, у Франції встановлені системи індивідуального чи автономного опалення, у Німеччині встановлюються індивідуальні газові чи електричні котли на будинок, під'їзд, поверх чи квартири.

Середня виручка від операційної діяльності служб водопостачання та каналізації в деяких країнах ЄС та денне споживання води

Країна	Рік звітування	\$/м3	Літр/особа/день
Болгарія	2014	1,15	124,92
Чеська Республіка	2013	3,06	158,73
Угорщина	2007	1,64	157,93
Литва	2014	2,13	125,7
Норвегія	2014	3,3	231,41
Республіка Польща	2015	2,54	142,73
Португалія	2010	1,86	202,96
Румунія	2010	1,02	153,46
Словацька Республіка	2013	2,86	108,24

Джерело: IBNET⁵

⁵ The International Benchmarking Network for Water and Sanitation Utilities (IBNET) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ib-net.org>

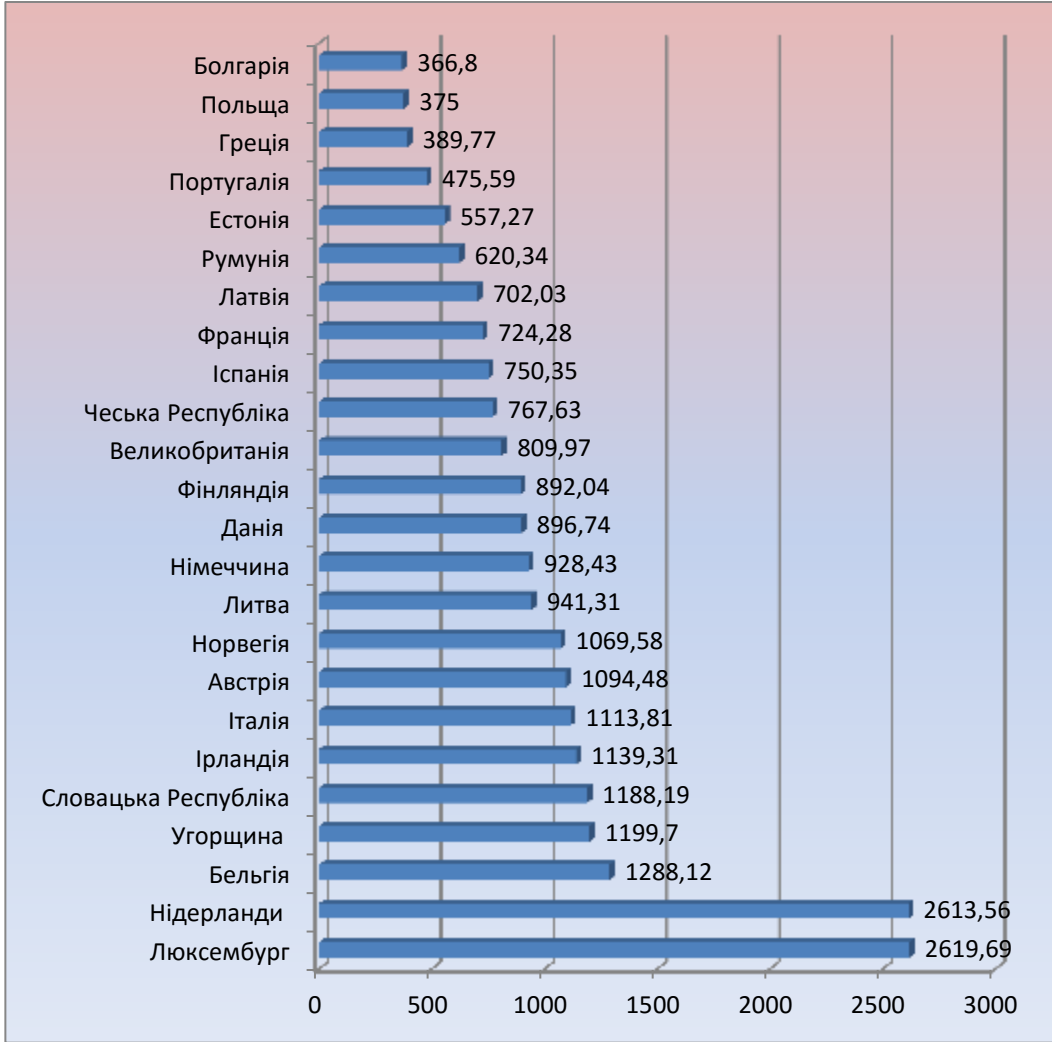

Рис. 2 Річне споживання природного газу на душу населення, м³/на особу⁶

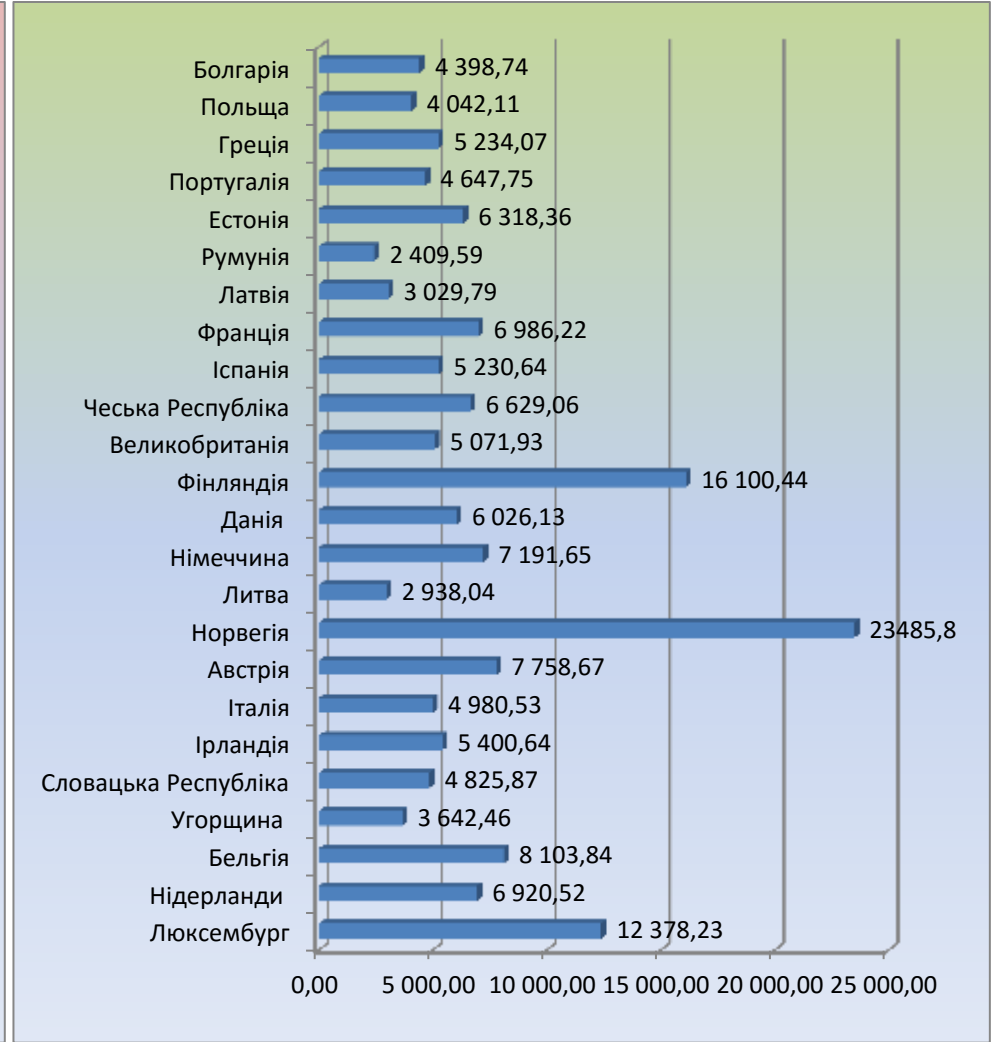

Рис. 3 Річне споживання електроенергії на душу населення, кВт-год/на особу⁷

⁶ Electricity consumption per capita [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.indexmundi.com/g/r.aspx?t=0&v=81000&l=en>.

⁷ Natural gas consumption per capita [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.indexmundi.com/g/r.aspx?t=0&v=137000&l=en>.

Республіка Польща. В середньому статистична польська сім'я щомісячно платить 8 різних рахунків на загальну суму **920 злотих (196,68 євро)**. Сорокалітні особи сплачують **1171 злотих (250,34 євро)**, а особи старше 60 років – **710 злотих (151,78 євро)**. Перелік і кількість щомісячних платежів польської родини великою мірою залежить від **рівня доходу, освіти та віку**. Найбільше – **1313 злотих (280,69 євро)** сплачують особи, щомісячний дохід домогосподарства яких перевищує **4000 злотих (855,12 євро)**, в той час, коли бідні з доходом **1500 злотих (320,67 євро)** сплачують **599 злотих (128,05 євро)**. На рівень виплат також впливає освіта. Особи з вищою освітою щомісячно сплачують **1274 злотих (272,36 євро)**, що більше ніж на **500 злотих (106,89 євро)** перевищує оплату осіб з професійною освітою (**740 злотих/158,20 євро**). Найменше за рахунками сплачує одноосібне домогосподарство, але в перерахунку на особу вартість життя поодинці є найвищою і складає **808 злотих (172,73 євро)**. Дві особи сплачують **971 злотий (207,58 євро)** чи **485 злотих (103,68 євро)** з особи. Родина, що складається з чотирьох осіб, сплачує **1022 злотих/218,48 євро (255,5 злотих/54,62 євро з особи)**.⁸

Таблиця 3

Середня норма споживання води на душу населення в домашніх господарствах⁹

	Середня норма споживання води	
	dm ³ /особу на день	М ³ /особу на місяць
1. Водопровід без туалетів та ванних кімнат (каналізація відсутня), споживання води з джерела, що знаходиться біля будинку чи вулиці	30	0,9
2. Водопровід, туалет без ванної кімнати	50 -60	1,5-1,8
3. Водопровід, кухонна раковина, туалет, відсутність ванної кімнати і теплої води	70-90	2,10-2,70
4. Водопровід, туалет, ванна кімната, місцеве джерело теплої води (вугільна піч, газовий балон, електричний бойлер)	80 -100	2,4-3,0
5. Водопровід, туалет, ванна кімната, тепла вода (з теплоелектростанції, котлів квартирних, блокових)	140-160	4,2-5,4

⁸ Ile średnio Polacy wydają miesięcznie na rachunki? [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.polskieradio.pl/42/273/Artykul/1420502,Ile-srednio-Polacy-wydaja-miesiecznie-na-rachunki>.

⁹ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 14 stycznia 2002 r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.zhiw.ath.bielsko.pl/pliki/gospodarka-i-ochrona-wod/ustawy-i-rozporzadzenia/rozp-normy-zuzycia-wody_2011-10-02_13-46-25.pdf.

Система охорони вразливих споживачів електроенергії передбачає виплату муніципалітетом **додатку** (допомоги) **енергетичного** особам, які отримали допомогу житлову. Таку енергетичну допомогу отримують приблизно **400 000** польських родин. Уряд не оплачує всього рахунку. Встановлені **ліміти споживання електроенергії**, вони є такими:

- **900 кВт/год** на рік, для домогосподарства, що складається з самотньої людини;
- **1250 кВт/год** на рік, для домогосподарства, що складається з двох - чотирьох осіб;
- **1500 кВт/год** на рік для домогосподарства, що складається з п'яти і більше осіб.

Беручи до уваги вище викладене, **квота додатку для домогосподарства, встановлена Міністром Економіки, складає відповідно:**

- **11,36 злотих / місяць** (2,43 євро/місяць) для домогосподарства, що складається з самотньої людини;
- **15,77 злотих/місяць** (3,37 євро/місяць) для домогосподарства, що складається з двох - чотирьох осіб;
- **18,93 злотих/місяць** (4,05 євро/місяць) для домогосподарства, що складається з п'яти і більше осіб.

Родина, яка має фінансові проблеми і не в змозі утримувати квартиру чи будинок, має право на допомогу. За допомогою мають право звернутися:

- Особи, які орендують житло;
- Особи, які спільно проживають на основі кооперативного права на житлові приміщення;
- Власники житлових приміщень, будинків;
- Інші особи, які мають законне право на місце проживання та сплачують кошти за дане приміщення;
- Особи, які не мають законного права на займане місце проживання та очікують на надання соціального або тимчасового місця проживання.

Допомога залежить¹⁰:

1) Від розміру доходу, дохід на одну особу в домогосподарстві не повинен перевищувати 999 злотих/213,57 євро; для самотньої особи – 1398 злотих/298,87 євро; під домогосподарством розуміють людей, які постійно проживають під одним дахом, це не тільки сім'я, але і

---

¹⁰ Ustawa z dnia 21.06.2001r o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 966 z późn. zm.) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.mopszreszow.pl/index.php/dodatki-mieszkaniowe>

співмешканці; особа, дохід якої перевищив допустиму норму, має можливість отримати допомогу, але в розмірі, зменшеному на суму перевищення; доплата в середньому складає **220 злотих/47,03 євро**.

2) Від розміру помешкання, поверхня помешкання не повинна перевищувати: **одна особа – 35 м²; дві особи – 40 м²; три особи – 45 м²; чотири особи – 55 м²; п'ять осіб – 65 м²; шість осіб – 70 м²**; допомогу отримає також родина, помешкання якої перевищує норму максимально на 30%.

У випадку **самотньої людини** поверхня помешкання не повинна перевищувати: одна особа - 45,50 м²; дві особи - 52 м²; три особи - 58,50 м²; чотири особи - 71,50 м²; п'ять осіб – 84,50 м²; шість осіб - 91 м².

3) Від розміру виплат, закон не дозволяє включати всі витрати за помешкання (квартиру). Завжди враховують плату за тепло, воду та збір стічних вод. Не враховують: витрати на страхування, податок на майно і виплати: за користування землею, оплату за безпроводний газ, електроенергію, що доставлені для дому з побутовою метою. При нарахуванні допомоги береться до уваги відсутність центрального опалення, теплої води або газу. В такому випадку нараховується додаткова одноразова допомога на купівлю палива. Допомога не покриває всіх виплат за помешкання, тільки їх частину. Муніципальна рада має право зменшити цю ставку до 50 % або збільшити до 90 %.

Перш за все, особа повинна виконувати умову, що стосується доходу.

Загальний огляд країн ЄС.¹¹ В країнах ЄС діють різні визначення та критерії кваліфікації груп соціально вразливих споживачів, а в деяких країнах ЄС такі поняття та критерії не розроблені, вони реалізують положення директив, інші рішення, наприклад, у вигляді захисту від роз'єднання від мережі електропостачання (Бельгія, Чехія, Естонія, Фінляндія, Франція, Великобританія, Угорщина, Ірландія, Італія, Норвегія, Румунія, Словенія, Іспанія, Швеція, Нідерланди).

Спеціальна система економічного захисту окремих груп споживачів (вразливих) електроенергії та газу існує в Бельгії, Болгарії, Франції, Великобританії, Ірландії, Італії та Румунії. Система захисту споживачів електроенергії є в Греції, Словенії, Іспанії. Система захисту споживачів газу є в Австрії, Угорщині. В Бельгії, Франції, Великобританії, Ірландії, Італії, Румунії, Словенії система захисту споживачів електроенергії охоплює всі домогосподарства з низьким доходом. В Іспанії – особи старше 60 років з низьким доходом, всі домогосподарства, домогосподарства з низьким доходом, де мешкають діти. Система захисту споживачів газу охоплює всі домогосподарства з низьким доходом в Австрії, Бельгії, Франції, Великобританії, Угорщині, Ірландії, Італії, Румунії. В Ірландії система також охоплює людей старше 60 років з низьким доходом та всіх літніх людей.

---

¹¹ Janiszewska Z. Ubóstwo energetyczne i odbiorca wrażliwy - - okiem regulatora rynku energii [Електронний ресурс] / Zofia Janiszewska. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ine-isd.org.pl/theme/UploadFiles/File/konferencje/Prezentacja_Z_Janiszewska.pdf.

Засоби підтримки споживачів:

- Знижка від мережевих тарифів (Італія, Іспанія);
- Субсидії на опалення будинків (Австрія);
- Спеціальні тарифи, знижки, соціальна допомога, державні субсидії на поліпшення ефективності споживання для бідних та літніх людей (Великобританія);
- Субсидії на придбання 2400 кВт/год на рік (Ірландія);
- На рік 100 кВт/год на людину та додатково 100 кВт/год на домогосподарство – безкоштовно (Бельгія);

Поняття вразливого споживача електроенергії та газу в різних країнах Європи¹²:

- Особи, які потребують соціальної допомоги (Болгарія, Хорватія та Угорщина);
- Особи, які мають право на отримання пенсії, особи, які відбираються за дохідним критерієм (Чехія, Франція, Греція і Великобританія);
- Багатодітні сім'ї з низькими доходами, особи з обмеженими можливостями (Франція, Угорщина);
- Хронічно хворі особи (Фінляндія, Великобританія, Угорщина);
- Безробітні (Фінляндія).

Форми допомоги в інших країнах ЄС:

- Оплата електроенергії з фондів соціальної допомоги (Фінляндія, Швеція);
- Заборона на припинення постачання електроенергії особам, які отримали спеціальний сертифікат (Словенія);
- Обов'язок інформування відповідних служб соціальних перед припиненням постачання електроенергії (Нідерланди, Бельгія, Швеція);
- Повна заборона призупинення постачання електроенергії особам хронічно хворим та які користуються медичним обладнанням (Ірландія);
- Обов'язкові субсидії на опалення і електроенергію в зимовий сезон (Болгарія);
- Заборона на припинення постачання електроенергії в осінньо-зимовий період (Фінляндія);

¹² Krzykowski M. Ochrona odbiorców wrażliwych energii elektrycznej i paliw gazowych – uwarunkowania prawne [Електронний ресурс] / Michał Krzykowski. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: [https://www.min-pan.krakow.pl/Wydawnictwa/PE173/\(z3\)-20-krzyszkowski.pdf](https://www.min-pan.krakow.pl/Wydawnictwa/PE173/(z3)-20-krzyszkowski.pdf).

- Заборона призупинення постачання електроенергії у випадках, не залежних від користувача цими послугами, до двох місяців з моменту створення заборгованості (Фінляндія);
- Єдина підстава для призупинення постачання електроенергії - це заборгованість або незаконне використання (Португалія, Румунія).

*Інформацію підготувала Головань Валентина,
інтернка Програми стажування у Верховній Раді України 2015-2016 рр.*